

Regeringens redegørelse om beredskabet

Maj 2010

Indholdsfortegnelse

Forord ved forsvarsministeren	1
Sammenfatning	2
Indledning	3
1. Sektoransvarsprincippet og beredskabets udfordringer	4
2. Regeringens politik for beredskabet	8
3. Koordination	9
4. Forebyggelse	10
5. Beredskabsplanlægning og kommunikation	13
6. Indsatsberedskaberne	18
7. Uddannelse og øvelser	22
8. Evaluering, analyse og vidensopbygning	25
9. International udvikling og samarbejde	28
10. CBRN-beredskab	31
BILAG	
Beredskabets aktører	I
Summary in English	X

Forord ved forsvarsministeren

Som forsvarsminister, og dermed den øverste koordinerende ansvarlige for beredskabet, glæder jeg mig over, at regeringens beredskabspolitik fra 2005 fortsat skaber rammerne for at kunne styrke beredskabets robusthed og befolkningens sikkerhed. Jeg er derfor meget tilfreds med, at der er gennemført mange beredskabstiltag af de ansvarlige myndigheder inden for det seneste år.

Takket være de mange tiltag opnået igennem de seneste år, og som omtales i de årlige beredskabsredegørelser, er det mit indtryk, at beredskabet herhjemme generelt er godt rustet til at forebygge og håndtere de ulykker, vi har stået over for. Det omfattende beredskab i forbindelse med klimatopmødet (COP15) i København i december 2009 er et godt eksempel på, at beredskabet også magter at koordinere og samarbejde om store beredskabsopgaver.

Denne redegørelse vidner om, at det samlede beredskab er omstillingsparat og får omsat ord til handling. Det er denne positive udvikling, som vi skal bygge videre på, især fordi et moderne samfund som det danske udvikler sig i hastigt tempo. Kapaciteter, organisation og beredskabsplanlægning skal derfor løbende videreudvikles og ajourføres i lyset af trussels- og risikobilledet. Vi skal vedblive med at have et robust og velfungerende beredskabssystem til at håndtere ulykker og katastrofer herhjemme og i udlandet, når andre lande eksempelvis anmoder om katastrofebistand eller hjælp til genopbygning efter kriser og katastrofer.

Et sikkert samfund kræver, at vi alle i dagligdagen påtager os et ansvar, så nødsituationer forebygges

og i givet fald håndteres på den mest hensigtsmæssige måde. Blandt andet derfor tilbydes borgerne fra 2011 en række nye borgernære forebyggelsesuddannelser med det formål at undgå ulykker, men også at vi bliver bedre i stand til at hjælpe os selv, vores familie, venner og andre, hvis ulykken alligevel sker.

Gitte Lillelund Bech

Forsvarsminister

Sammenfatning

Regeringen ønsker at sikre et robust og sikkert samfund. Det forudsætter et koordineret og velfungerende beredskab. Derfor har regeringen i 2005 formuleret en politik for beredskabet med otte overordnede prioriteter med det formål til stadighed at udvikle og tilpasse beredskabets kapaciteter, organisation og planlægning til nutidens trusler og risici.

Regeringen anser samarbejde og helhedssyn blandt beredskabets aktører som en vigtig forudsætning for et effektivt beredskab. Det skyldes, at eksempelvis epidemier, terrorangreb, voldsomt vejr eller nedbrud i den kritiske infrastruktur hurtigt kan få negativ indvirkning på store dele af samfundet.

Regeringens fokus på udvikling og tilpasning, samarbejde og helhedssyn afspejler sig i den række af initiativer, der på beredskabsområdet også er taget i det forgangne år (fra maj 2009 til maj 2010).

Koordinationen af den operative indsats er bl.a. styrket ved at udsende nye indsatstaktiske retningslinjer og samarbejdsprincipper ved terrorhændelser, hvor der anvendes kemiske, biologiske, radiologiske, nukleare eller eksplosive materialer (CBRNE-terrorhændelser).

Inden for **forebyggelse** har regeringen bl.a. prioriteret brandforebyggende kampagneaktiviteter over for landets skoler samt udsendelsen af nye regler for brandfarlige væsker. Endvidere er de driftsmæssige forskrifter for hoteller mv. samt reglerne for opbevaring af faste ammoniumnitratholdige produkter med højt nitrogenindhold ved at blive revideret.

I forhold til **beredskabsplanlægning og kommunikation** er der sat fokus på krisekommunikationen til befolkningen, god praksis inden for beredskabsplanlægning, erfaringerne med kommunernes dimensioneringsplaner for

det kommunale redningsberedskab samt beredskabet på it- og teleområdet.

Indsatsberedskaberne er styrket ved at etablere et assistanceberedskab, der kan indsættes i tilfælde af brand i skibe til søs, samt med etableringen af såkaldte HAZMAT-hold, der kan indsættes ved hændelser med farlige kemiske og radioaktive stoffer.

Regeringen har videreudviklet aktiviteterne vedrørende uddannelse og øvelser ved at medvirke til etablering af en ny beredskabsuddannelse med elementer inden for katastrofe- og risikomanagement. Der er blevet afholdt en større national krisestyringsøvelse i 2009. Endvidere er bl.a. et såkaldt "tungt" redningshold i foråret 2010 blevet certificeret ved en international øvelse. Endelig har regeringen etableret et øvelsesforum med henblik på at styrke øvelseskulturen på beredskabsområdet.

Evaluering, analyse og videnopbygning er prioriteret ved bl.a. at etablere Institut for Beredskabsevaluering samt Videncenter for Klimatilpasning.

I forhold til **international udvikling og samarbejde** lægger regeringen vægt på den forebyggende indsats og CBRN-området (kemisk, biologisk, radiologisk og nuklear området) i EU og har desuden styrket det nordiske samarbejde i regi af den såkaldte Haga-erklæring. Endvidere har regeringen støttet opbygningen af beredskabet i en række lande på Balkan og har indgået en beredskabssamarbejdsaftale med Færøerne.

På **CBRN-området** har regeringen bl.a. etableret et CBRN-institut, færdigetableret det nukleare beredskab på Færøerne samt planlagt etableringen af et nukleart beredskab i Grønland.

Indledning

Beredskabsredegørelsen har til formål at give et samlet overblik over nogle af de væsentligste beredskabstiltag fra en lang række sektoransvarlige myndigheder i perioden maj 2009 til maj 2010.

Redegørelsen er som de foregående år primært bagudrettet og har også i år fokus på myndighedernes opfølgning på regeringens politik om beredskabet. De mange tiltag dækker over alt fra brandforebyggende kampagner i skolerne til mere tekniske indsatsprocedurer i tilfælde af terrorhændelser.

Som det fremgår af denne redegørelse, er Beredskabsstyrelsen en meget væsentlig og central myndighed i udviklingen af beredskabet. Styrelsen varetager således bl.a. myndighedsopgaver med at rådgive og føre tilsyn med de kommunale redningsberedskaber samt koordinerer planlægningen af beredskabet for den civile sektors beredskab.

Denne beredskabsredegørelse er udarbejdet i en kortere 13-siders version, som i maj 2010 blev oversendt fra regeringen til Folketingets orientering, og som er udarbejdet i henhold til Folketingets forretningsorden § 19 stk. 4.

Træning af redningshund. Foto: Beredskabsstyrelsen.

1. Sektoransvarsprincippet og beredskabets udfordringer

Beredskabet indeholder to centrale elementer:

- Den forebyggende indsats for at hindre, at trusler og risici bliver til uønskede hændelser og
- den afhjælpende indsats for at begrænse og afhjælpe konsekvenserne af de uønskede hændelser, der måtte indtræffe.

Det grundlæggende princip for arbejdet med beredskab i Danmark er sektoransvarsprincippet. Det betyder, at den myndighed eller organisation, som til daglig har ansvaret for forebyggelse og afhjælpning af hændelser under normale forhold, også har ansvaret ved en større ulykke eller katastrofe.

Som led i sektoransvaret er det derfor de enkelte myndigheders opgave at vurdere de beredskabsmæssige konsekvenser af egne foranstaltninger og at koordinere beredskabsplanlægningen med andre myndigheder og organisationer. Beredskabet tages i betragtning, hvor det er relevant i det daglige virke, og de enkelte myndigheder overvejer således af

Beredskabets to centrale elementer:

- Den **forebyggende** indsats for at hindre, at trusler og risici bliver til uønskede hændelser og
- den **afhjælpende** indsats for at begrænse og afhjælpe konsekvenserne af de uønskede hændelser, der måtte ske.

egen drift mulige beredskabsmæssige konsekvenser af udviklingstendenser og større tiltag.

Som et eksempel på ændrede vilkår for beredskabet kan nævnes, at sandsynligheden og dermed risikoen for oversvømmelser og orkaner er stigende i takt med klimaforandringerne. Regeringen offentliggjorde i 2008 en klimatilpasningsstrategi, hvor der efterfølgende bl.a. blev nedsat det tværgående Koordinationsforum for Klimatilpasning. Endvidere blev der etableret Videncenter for Klimatilpasning, der bl.a. fungerer som sekretariat for koordinationsforummet og har ansvar for drift af en videnportal, jf. afsnit 8.

De ændrede vilkår ses bl.a. af en analyse, som et uafhængigt konsulentfirma udarbejdede i 2008 i forbindelse med en undersøgelse af dimensioneringen af det statslige redningsberedskab.¹

De beredskabsansvarlige sektorer bør også forholde sig til andre trusler og risici som f.eks. terror og smitsomme sygdomme, hvor den verdensomspændende influenzapandemi (H1N1) i 2009 var et aktuelt eksempel på, hvordan smitte med stor hast kan sprede sig over hele verden. Endelig må der også indregnes den almindelige teknologiske udvikling, der bl.a. stiller nye krav til beredskabet i forbindelse med en stadig mere kompleks infrastruktur.

Det er derfor afgørende, at beredskabet løbende tilpasses til de ændrede forhold, og at de mange aktører inden for beredskabet kontinuerligt arbejder koordineret sammen.

1) Undersøgelsen af dimensioneringen af det statslige redningsberedskab (AG DIMSUN), Forsvarsministeriet, 2008.

Skema 1: Udviklingstendenser i risikobilledet for redningsberedskabet (uddrag)

Udløsende faktor / grupper af hændelser	Hændelser	Udviklings-tendenser	Følggevirkninger
VOLDSOMT VEJR	Orkaner/storme	↑	Mange forskellige følggevirkninger, f.eks. oversvømmelser, væltede træer, sammenstyrtninger, strømafrydelser m.v.
	Store vandmængder	↑	Oversvømmelser, kraftig nedbør, skybrud, stormflod (Vesterhavet), ekstrem vandstand (indre farvande).
	Is og sne	→	Isslag, kraftigt snefald, snestorm, isvintre.
TERROR	Terrorangreb (Konventionel)	↑	Mange forskellige typer hændelser, f.eks. med eksplosiver som den udløsende faktor.
	Terrorangreb (CBRN)	→	Kan have kritiske følggevirkninger, men hændelsen er mindre sandsynlig.
EPIDEMIER	Husdyrepidemier	↗	Fugleinfluenza, mund-og klovesyge, svinepest.
	Menneskeepidemier	↑	Tropesygedomme, malaria, Ebola, HIV, AIDS, influenza, SARS.
UHELD OG ULYKKER	CBRN-hændelser	↗	Atomudslip, udslip af farlige stoffer, miljøkatastrofer (NUC, kemi).
	Olieudslip	↑	Oliefurening.
	Store redningsopgaver	↗	Sammenstyrtninger, skibulykker, trafikulykker m.v.
	Store brande	↗	Store brande.
	Fødevareforurening	↑	Fødevareforurening, vandforurening.
TEKNOLOGISK SVIGT	It-svigt	↗	It-svigt, it-systemfejl, længerevarende nedbrud af internettet, længerevarende nedbrud af mobiltelefoni.
	Strømafrydelser	→	Strømafrydelser, strømsvigt via udlandet.
TENDENS	↑ = Højere niveau end tidligere ↗ = Lidt højere niveau end tidligere ↓ = Lavere niveau end tidligere → = Uændret niveau		

Voldsomt vejr med bl.a. storm og kraftige skybrud stiller eksempelvis krav til redningsberedskabets materiel i forbindelse med indsats mod oversvømmelser (lænsepumper) og ved bygningssammenstyrtninger (redningsmateriel til afstivning og redning af indespærrede). Ligeledes har risikoen for oversvømmelser og forurening af drikkevands-

boringer øget behovet for med kort varsel at kunne stille rent vand til rådighed ved hjælp af opbevarings- og udbringningskapacitet, hvilket bl.a. i 2009 kom borgerne i Tune til gode, da usædvanlige regnmængder medførte, at drikkevandsboringer blev oversvømmet.

Skema 2: Risiko og sårbarhedsmatrice (uddrag)

Hvilke trusler udgør de største risici?					
Meget sandsynlig 5			Store vandmængder		Orkan
Overvejende sandsynlig 4	Menneske epidemier	Is og sne	Store brande	Olieudslip	
Sandsynlig 3		Store redningsopgaver	CBRN hændelser Terrorangreb klassisk Husdyrepidemier	Strømafbrydelser Fødevareforurening	
Overvejende usandsynlig 2				IT svigt	Terrorangreb CBRN
Meget usandsynlig 1					
	Begrænsede konsekvenser 1	Moderate konsekvenser 2	Alvorlige konsekvenser 3	Meget alvorlige konsekvenser 4	Kritiske konsekvenser 5

En anden betydende faktor er fortsat risikoen for terrorhandlinger i Danmark. I den forbindelse kan der bl.a. henvises til regeringens redegørelse om terrorindsatsen. Terrorredøgørelsen kan downloades fra Udenrigsministeriets hjemmeside: um.dk.

Center for Terroranalyse (CTA) følger løbende udviklingen og har i sin seneste offentliggjorte "Vurdering af terrortruslen mod Danmark" (oktober 2009) vurderet, at der stadig er en generel terrortrussel mod Danmark. Der har således været eksempler på, hvordan militante ekstremister fortsat har rettet deres fokus mod landet. Selvom

terrorangreb kan finde sted uden varsel, er det dog vigtigt at understrege, at risikoen herfor generelt betragtes som lavere end f.eks. de naturligt opståede ulykker og hændelser, som er nævnt ovenfor.

Forholdet mellem, hvor sandsynlig en risiko/trussel er, og hvor store konsekvenser en efterfølgende ulykke/hændelse kan have, kan ses af skema 2 (uddrag fra den fornævnte rapport fra 2008 vedr. undersøgelsen af dimensioneringen af det statslige redningsberedskab).

Graden af risici er skematisk fremstillet som forholdet mellem sandsynligheden af uønskede hændelser og konsekvensen af disse. De største risici er i skemaet de hændelsestyper, der både har høj sandsynlighed for at indtræffe, og som samtidig har voldsomme konsekvenser for samfundet. Dette udmønter sig i risikobilledet (skema 2), hvor de røde felter indikerer de hændelsestyper, der vurderes at have den største risiko (højre øverste hjørne), og omvendt vurderes de hvide felter (nederste venstre hjørne) at udgøre den mindste risiko. Risiko er så-

ledes en fare for tab af eller skade på befolkningens liv, samfundets værdier, miljø og samfundsvigtige funktioner som følge af uønskede hændelser.

Udviklingstendenserne gør det nødvendigt med en kontinuerlig tilpasning og udvikling af samfundets samlede beredskab, således at beredskabet til stadighed kan forebygge og afhjælpe følgerne af de trusler og risici, som udviklingen medfører for samfundet.

Foto: NOAA / DMI

2. Regeringens politik for beredskabet

Regeringens overordnede prioriteter for beredskabet kan ses af den udsendte politik ”Et robust og sikkert samfund” fra juni 2005 (fmn.dk/publikationer).

Regeringen vil:

- Styrke **koordinationen** af den operative indsats på alle niveauer, nationalt såvel som internationalt.
- Prioritere **forebyggelse** højt for at mindske samfundets sårbarhed og dermed øge robustheden, især inden for energi-, tele-, it- og transportområderne.
- Styrke **beredskabsplanlægningen** med særlig fokus på den dertil knyttede **kommunikation** i krisesituationer.
- Fastholde Danmarks velfungerende **indsatsberedskab** og løbende justere dette, så det til stadighed matcher samfundsudviklingen.
- Videreudvikle **uddannelse og øvelser** inden for beredskabsområdet.
- Satse mere målrettet på **vidensopbygning og analyse**.
- Mere aktivt inddrage den internationale udvikling og **internationalt samarbejde** i det samlede beredskabsarbejde.
- Udbygge og videreudvikle **beredskabet mod CBRN-hændelser** (kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare hændelser).

Regeringen har hvert år rapporteret om status på disse prioritetsområder til Folketinget. De konkrete tiltag, der i juni 2005 også var nævnt i regeringens beredskabspolitik, er enten gennemført eller iværksat.

3. Koordination

Den tværsektorielle koordination i forhold til beredskabsmæssige hændelser sker primært inden for rammerne af de 12 lokale beredskabsstabe på lokalt niveau samt inden for rammerne af den Nationale Operative Stab (NOST) på det nationale niveau.

Både de lokale beredskabsstabe og NOST arbejder løbende med at udvikle og udbygge koordinationen mellem myndighederne på det beredskabsmæssige område. I 2009 gav både krisestyringsøvelsen "KRISØV 09" og møderne i den internationale olympiske komité (IOC) og klimatopmødet (COP15) mulighed for at afprøve og videreudvikle koordinationen mellem de mange involverede myndigheder – særligt for den lokale beredskabsstab i København og for NOST'en. Regeringen lægger vægt på, at samarbejde og koordination øves og udvikles, så det samlede beredskab kan fungere som et hele.

Et centralt element heri er indførelsen af det tetra-baserede radiokommunikationsnet (SINE), der fremover vil blive brugt af alle de centrale aktører inden for beredskabet. Det vil smidiggøre kommunikationen i forbindelse med små såvel som større hændelser og dermed gøre samarbejde og koordination lettere.

Retningslinjer for samarbejde

Rigspolitiet har i 2009 udsendt nye indsatstaktiske retningslinjer og samarbejdsprincipper ved CBRNE-terrorhændelser (kemiske, biologiske, radiologiske, nukleare eller eksplosive terrorhændelser) til brug for indsatsmyndighederne og ekspertberedskaberne. Retningslinjerne er udarbejdet i samarbejde med alle relevante beredskabsaktører.

Retningslinjerne er et supplement til de eksisterende generelle retningslinjer for indsatsledelse (REFIL). Retningslinjerne skal bl.a. bidrage til den praktiske håndtering af en CBRNE-terrorhændelse eller mistanke herom for at opnå en optimal håndtering inden for de kompetente beredskabsaktørers ansvarsområde, og for at samarbejdet mellem aktørerne fungerer optimalt i forbindelse med løsningen af den taktiske indsats. Yderligere information om CBRN fremgår af afsnit 10 (CBRN-området).

Beredskabsstyrelsen har i 2009 som supplement til ovenstående to retningslinjer udsendt retningslinjer for indsats ved hændelser med kemiske stoffer som erstatning for den tidligere vejledning fra 2003.

Koordination på et skadested. Foto: Beredskabsstyrelsen.

4. Forebyggelse

Der er kommet større fokus på forebyggelse, og regeringen tillægger det stor værdi, at både den generelle forebyggelse og brandforebyggelsen i samfundet løbende styrkes og udvikles. I den forbindelse er befolkningens, virksomhedernes og institutionernes bevidsthed om værdien af forebyggelse af væsentlig betydning. Det har således samfundsmæssig effekt, at hændelser ikke kun kan afhjælpes af indsatsberedskaberne, men at hændelser også forebygges ved eksempelvis at anvende kommunale frivillige og medlemmer af Beredskabsforbundet. Derfor er det også vigtigt for regeringen, at der på forebyggelsesområdet er et internationalt samarbejde, der bl.a. bidrager til, at vi kan drage nytte af gode forebyggelsestiltag i andre lande.

Adfærdspåvirkende forebyggelse

Adfærdspåvirkende forebyggelse har til formål at nedbringe antallet og omfanget af brandulykker mv. i Danmark gennem adfærdspåvirkning og holdningsbearbejdelse af befolkningen. Det sker for eksempel gennem informations- og kampagneaktiviteter, samarbejde og udviklingsaktiviteter samt effektmålinger og evalueringer.

Beredskabsstyrelsen har i 2009 gennemført en evaluering af skolernes anvendelse af undervisningsmaterialet "Ild – en farlig ven" til 4.-5.-klasserne og i medfør heraf udarbejdet en udviklingsplan for fornyelse af materialet.

Brandkampagne i Århus. Foto: Beredskabsstyrelsen.

Brandsikre børn

Beredskabsstyrelsen tilbyder i samarbejde med TrygFonden alle landets grundskoler undervisningsmateriale om brandsikkerhed til børnehaveklasserne. Elevhæftet "Da legehuset brændte" blev i 2009 bestilt i 35.000 eksemplarer.

Som led i en analyse af brandsikkerheden i almene boliger har Beredskabsstyrelsen bl.a. gennemført en undersøgelse af forekomsten og effekten af røgalarmer i de danske boliger. Det fremgår af denne, at der fra 2005 til 2009 er sket en stigning fra 64 % til 71 % af respondenter, som oplyser, at de har røgalarm i boligen. Hver 22. respondent oplyser, at de konkret har oplevet, at en røgalarm har været med til at forhindre udbredelse af en ildebrand i deres bolig.

Regelbaseret forebyggelse

Inden for dette område har Beredskabsstyrelsen udarbejdet udkast til nye driftsmæssige forskrifter for hoteller mv. Et af formålene er at indarbejde regler for flydende konstruktioner, dvs. skibe, pramme mv., som ikke har tilladelse til søtransport af gods, produkter eller personer. Et andet formål er regelforenkling, idet den tidligere bekendtgørelse med tilhørende seks driftsmæssige forskrifter i stedet samles i én forskrift.

Der er herudover udarbejdet udkast til bekendtgørelse om opbevaring af faste ammoniumnitratholdige produkter med højt nitrogenindhold, bl.a. som opfølgning på regeringens terrorhandlingsplan.

Nye regler for brandfarlige væsker er endvidere trådt i kraft i januar 2010. Reglerne medfører bl.a. den sikkerhedsmæssige forbedring, at skumsluknings- og overrislingsanlæg på eksisterende tankanlæg i eksempelvis oliehavne bliver opgraderet.

Endelig kan det nævnes, at Forsvarsministeriet medio 2009 nedsatte en arbejdsgruppe om regulering af højlagre med det formål at vurdere, om der er en passende balance mellem på den ene side hensynet til brandsikring—herunder beskyttelse af menneskeliv, miljø og samfundsmæssige værdier—og på den anden side hensynet til, at højlagrene kan etableres og drives på en omkostningseffektiv måde. Resultatet af arbejdet vil foreligge ved udgangen af 2010 med henblik på at danne grundlag for en efterfølgende stillingtagen hertil.

Nordisk fokus på "adfærdsregulerende brandforebyggelse"

Forebyggelse har i 2009 været et højt prioriteret emne i internationale fora. Både i europæisk regi og i de nordiske samarbejdsfora er forebyggelse og mulighederne for at intensivere samarbejdet på forebyggelsesområdet blevet drøftet. Med baggrund i Haga-erklæringen fra april 2009 har de nordiske ministre med ansvar for beredskabet senest mødtes den 15. december 2009 (se under afsnit 9). Der er fra dansk (Beredskabsstyrelsens) side udarbejdet et projektoplæg om "adfærdsregulerende brandforebyggelse", som omfatter brandforebyggelse ved

hjælp af befolkningsrettet holdnings- og adfærdspåvirkning. Det blev på ministermødet besluttet, at der i efteråret 2010 skal afholdes en fælles nordisk workshop med henblik på videndeling om alle aspekter af den adfældsregulerende brandforebyggelse samt identifikation af mulige fælles nordiske udviklingsprojekter.

Det biologiske beredskab

Det biologiske beredskab blev i 2009 styrket både gennem forebyggelse og gennem forbedret imødegåelse af potentielle skadevirkninger af farlige biologiske stoffer. Med afsæt i lov om biosikring fra 2008

etablerede det daværende Ministerium for Sundhed og Forebyggelse et nyt regelsæt. Regelsættet skal sikre mod misbrug af komponenter, der ikke alene kan bruges til fredelige formål, men også til fremstilling af biologiske våben. Virksomheder og institutioner, der ønsker at arbejde med sådanne komponenter med dobbelt anvendelsesmulighed, skal således fremover søge om tilladelse hos Center for Biosikring og Beredskab (CBB) og efterleve skærpede krav til sikkerheden. Dette sker som led i et globalt initiativ fra FN's Sikkerhedsråd til styrkelse af den forebyggende sikkerhed mod udvikling af masseødelæggelsesvåben.

Kemikalieindsats i Koge. Foto: Beredskabsstyrelsen.

5. Beredskabsplanlægning og kommunikation

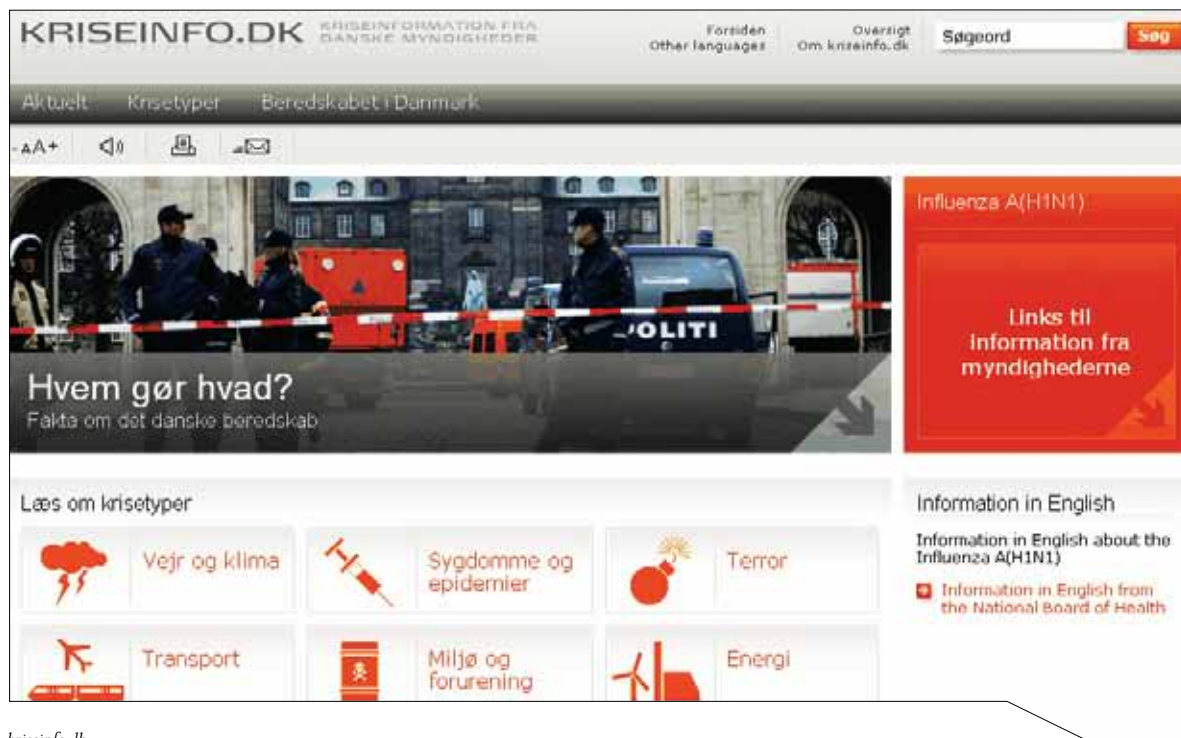
Myndigheder og organisationer skal have et beredskab til situationer, hvor akutte opgaver medfører et så stort arbejdspress, at de daglige ressourcer og rutiner ikke slår til. Dette beredskab er baseret på en beredskabsplan, der kan fungere som "manual" under en krise. Med en beredskabsplan kan den berørte organisation mindske presset på sine medarbejdere og ressourcer, f.eks. ved på forhånd at have lagt planer for, hvordan yderligere ressourcer kan tilvejebringes, såfremt det skulle blive nødvendigt under særlige forhold. Beredskabsplanlægningen er dermed et væsentligt led i arbejdet med at mindske presset på samfundet under en krise.

Et særligt element i beredskabsplanlægningen er kommunernes arbejde med den risikobaserede dimensionering af det kommunale redningsbered-

skab på baggrund af de lokale risici og krav til serviceniveauet. Kommunalbestyrelserne er i begyndelsen af en ny valgperiode, hvor planerne for den risikobaserede dimensionering skal vurderes og gennemføres. Kommunerne får bistand og inspiration til dette arbejde gennem en ny vejledning, der indeholder gode eksempler og formidler erfaringer fra den første generation af planer.

Kriseinfo.dk

Kriseinfo.dk blev lanceret i midten af 2008. I april 2009 bragte *kriseinfo.dk* efter aftale med Sundhedsstyrelsen information om den truende influenza-pandemi. Da pandemien nærmede sig Danmark, rykkede redaktionen fra *kriseinfo.dk* ud til Sundhedsstyrelsen og forberedte, at Sundhedsstyrelsens borgerrettede information om influenza A kunne

The screenshot shows the homepage of **KRISEINFO.DK**, which is described as "KRISEINFORMATION FRA DANSKE MYNDIGHEDER". The page features a navigation bar with "Forsiden", "Other languages", "Overzicht Om kriseinfo.dk", and a search bar labeled "Søgeord" with a "Søg" button. Below the navigation, there are tabs for "Aktuelt", "Krisetyper", and "Beredskabet i Danmark". A main article titled "Hvem gør hvad?" is featured, with a sub-headline "Fakta om det danske beredskab" and a background image of police officers at a crime scene. To the right of the article is a red sidebar with the heading "Influenza A(H1N1)" and the text "Links til information fra myndighederne". Below the main article, there is a section titled "Læs om krisetyper" with a grid of icons and labels: "Vejr og klima" (weather icon), "Sygdomme og epidemier" (syringe icon), "Terror" (bomb icon), "Transport" (airplane icon), "Miljø og forurening" (skull and crossbones icon), and "Energi" (wind turbine icon). On the right side of this grid, there is a section titled "Information in English" with the text "Information in English about the Influenza A(H1N1)" and "Information in English from the National Board of Health".

kriseinfo.dk

offentliggøres via *kriseinfo.dk* i tilfælde af, at presset på Sundhedsstyrelsens egen hjemmeside blev for stort. Dette blev dog ikke aktuelt, men det meste af 2009 var influenzapandemien omtalt på *kriseinfo.dk* med henvisning til Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Varsler om særligt farligt vejr fra Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) og beredskabsmeddelelser offentliggøres på *kriseinfo.dk* som en fast rutine. Ligeledes bruger kommunerne *kriseinfo.dk*. I løbet af anden halvdel af 2009 offentliggjorde *kriseinfo.dk* således informationer om fire lokale drikkevandsforureninger forskellige steder i Danmark. Også i forbindelse med landsdækkende hændelser er *kriseinfo.dk* blevet anvendt af myndigheder til at kommunikere til borgerne. Eksempelvis blev *kriseinfo.dk* i april 2010 anvendt i forbindelse askeskyen fra vulkanudbruddet i Island.

Der var megen fokus på *kriseinfo.dk* i forbindelse med topmøderne i København under kongressen i den internationale olympiske komité (IOC) i okto-

Sårbarhedsrapporten 2009.

ber 2009 og under FN's klimatopmøde (COP15) i december 2009. I de tilfælde hvor den Nationale Operative Stab (NOST) er aktiveret, placeres *kriseinfo.dk* fysisk sammen med Det Centrale Operative Kommunikationsberedskab (DCOK), som er en del af NOST, hvilket var tilfældet med IOC, COP15 og KRISØV 2009.

Under IOC offentliggjorde *kriseinfo.dk* efter aftale med myndighederne en tekst med trafikinformationer, fordi trafikken kunne forventes at blive presset. Under COP15 offentliggjorde *kriseinfo.dk* vejledninger til borgerne om, hvor de kunne finde trafikinformationer samt en tekst om COP15 og borgernes dagligdag på dansk og engelsk. Mellem IOC og COP15 blev *kriseinfo.dk* testet under den nationale krisestyringsøvelse KRISØV 2009. De indhøstede erfaringer brugte redaktionen til i et samarbejde med andre myndigheder at forbedre kriseinformationer, som kunne offentliggøres, hvis der skulle indtræffe en større hændelse under COP15. Selvom der ikke blev brugt for de forberedte informationer, viste det sig dog, at det var muligt at forudsige, hvilke råd der kunne være relevante i forskellige situationer. Efter COP15 har redaktionen af *kriseinfo.dk* derfor videreudviklet den forberedte kriseinformation i samarbejde med Rigspolitiet.

Haga-erklæringen fra 2009 har styrket det eksisterende uformelle samarbejde om kriseportaler mellem Danmark, Sverige, Norge, Finland og Island. I den forbindelse er samarbejdet således blevet udvidet til at omfatte krisekommunikation i bredere forstand.

Der er etableret et mødeforum, der skal medvirke til at styrke samarbejdet om krisekommunikation. Det første møde i dette forum blev afholdt i Oslo i februar 2010, hvor der bl.a. var drøftelser om de enkelte landes erfaringer med krisekommunikation ved konkrete hændelser samt erfaringer med etablering af kriseportaler. Som en del af samarbejdet er der endvidere etableret gensidige henvisninger mellem den danske portal (*kriseinfo.dk*) og den svenske portal (*www.krisinformation.se*).

Vejledning om risikobaseret dimensionering af det kommunale redningsberedskab (revision af dimensioneringsplanerne).

På baggrund af den viden, som Beredskabsstyrelsen har erhvervet sig ved dialogen med kommunerne siden indførelsen af den risikobaserede dimensionering i 2005, har styrelsen udarbejdet en vejledning til kommunerne med henblik på revision af kom-

munernes dimensioneringsplaner for det kommunale redningsberedskab. Det vil sige den revision, der finder sted i den indeværende kommunale valgperiode.

Vejledningen indeholder en række gode eksempler på allerede foretagne konkrete kommunale tiltag som følge af de nye dimensioneringsregler. Der kan bl.a. nævnes: Anskaffelse af særligt materiel, fokus på vandforsyning til brandslukning, etablering af dykker- eller bådberedskab, fokus på redning i højder og i brønde og indførelse af drejestige/redningslift som afløser for påhængsstige. Endvidere indeholder vejledningen en beskrivelse af nogle af de erfaringer, som Beredskabsstyrelsen har indhøstet omkring processen i forbindelse med administrationen af reglerne og implementeringen af de første kommunale risikobaserede dimensioneringsplaner.

Nationale Operative Stab under KRISOV09. Foto: Beredskabsstyrelsen.

Planer gør det imidlertid ikke alene. Derfor har regeringen også fokus på at udvikle krisekommunikationen, så befolkningen sikres relevant information i forbindelse med større beredskabshændelser (*kriseinfo.dk*).

National Sårbarhedsrapport 2009

Regeringen ønsker at fremme beredskabsplanlægningen. Som et led i dette arbejde har Beredskabsstyrelsen siden 2005 årligt udgivet en national sårbarhedsrapport. National Sårbarhedsrapport 2009 blev udgivet i maj 2010. Rapporten beskriver udvalgte hændelser af beredskabsmæssig interesse fra 2009 og sætter i temakapitlet fokus på god praksis inden for beredskabsplanlægning. Til dette formål er der anvendt syv gode eksempler hentet fra en bred kreds af myndigheder og organisationer. Igennem eksemplerne tydeliggøres det, at beredskabsplanlægning drejer sig om at skabe overblik over organisationen, vurdere, hvor der kræves beredskabstiltag, og sørge for, at disse bliver gennemført.

Rammen om de syv gode eksempler er tilgangen i konceptet helhedsorienteret beredskabsplanlægning (HOB), der omfatter syv områder: Ledelse, planlægning, forebyggelse, uddannelse, øvelser, evaluering og beredskabsplaner. Hvert kapitel opsummeres med en række erfaringspunkter. Eksemplerne og erfaringspunkterne viser, at beredskabstiltagene ofte kan gennemføres med enkle midler. Formålet med de syv eksempler er dermed at gøre beredskabsplanlægning mere håndgribeligt og give inspiration til beredskabsaktørernes planlægningsarbejde.

Konceptet med HOB og National Sårbarhedsrapport 2009 kan downloades fra www.brs.dk.

Sikring af it- og teleområdet

På it- og teleområdet er der i 2009 udstedt to bekendtgørelser vedrørende beredskabet inden for denne sektor (hhv. bekendtgørelse 575 af 18. juni 2009, *Bekendtgørelse om beredskab for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester*, og bekendtgørelse 619 af 18. juni 2009, *Bekendtgørelse om planlægning og gennemførelse af beredskab for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester*), som begge har til formål at styrke planlægningen af beredskabet på it- og teleområdet samt IT- og Telestyrelsens krisestyringskapacitet i en beredskabssituation. Der er fastsat krav til it- og teleudbydernes beredskabsplanlægning samt til sikring af infrastrukturen ud fra risiko- og sårbarhedsvurderinger i sektoren.

Herudover besluttede regeringen i 2009 at etablere en statslig varslings tjeneste for internettrusler, en såkaldt GovCERT (Government Computer Emergency Response Team), der forventes at være fuld funktionsdygtigt i løbet af 2010. Formålet er at medvirke til, at der i staten er overblik over trusler og sårbarheder i tjenester, net og it-systemer. GovCERT, der er etableret i IT- og Telestyrelsen, skal desuden overvåge og informere om trusler mod kritiske infrastrukturer, som anvender internettet.

Prioritet i mobilnettet

IT- og Telestyrelsen har i november 2009 udgivet pjecen ”Prioriteret adgang for kald i mobilnettet, fortrinsstilling for beredskabsaktører”. Målgruppen for ordningen, som trådte i kraft 1. januar 2010, er beredskabsaktører, der anvender mobiltelefoner som led i løsningen af samfundsvigtige opgaver. Disse skal kunne løses også under ekstraordinære forhold, som for eksempel større ulykker

eller katastrofer i samfundet, hvor mobilnettet må forventes at være overbelastet. I pjecen beskrives prioriteringsordningens anvendelsesområde og funktionalitet samt administration af ordningen og bestilling af det såkaldte beredskabsabonnement. Pjecen henvender sig primært til de sektoransvarlige myndigheder, som har til opgave at udpege relevante beredskabsaktører inden for egen sektor, og disse myndigheder har mulighed for at bestille et beredskabsabonnement. Pjecen kan ses på www.itst.dk.

Foto: Forsvarsministeriet.

6. Indsatsberedskaberne

Redningsberedskabet består af tre niveauer (se beskrivelsen i bilaget). Tredelingen betyder, at de ressourcer, der oftest er behov for, og som skal være tættest på borgerne (*niveau 1*), kan være til stede med kort varsel. Til håndtering af større, længerevarende eller mandskabskrævende ulykker og katastrofer med videre, der kræver specielt udstyr eller meget materiel og mandskab (*niveau 2 og 3*), er ekspertisen og specialberedskaber samlet på en række støttepunktberedskaber og Beredskabsstyrelsens beredskabscentre rundt om i landet.

Denne fordeling sikrer, at den rigtige kapacitet er til rådighed for borgerne, samtidig med at samfundets samlede ressourcer anvendes mest hensigtsmæssigt. Regeringen ønsker, at der sker en løbende tilpasning, så kapaciteten til stadighed følger samfundsudviklingen. Et eksempel herpå er undersøgelsen i 2008 af dimensioneringen af det statslige redningsberedskab (rapporten kan hentes på www.fmn.dk). Et andet eksempel på denne udvikling er den stigende skibstrafik i danske farvande, hvor der til håndtering af f.eks. brande på skibe til søs nu er opbygget et særligt assistanceberedskab, der kan assistere med brandslukning, jf. nedenfor.

Sundhedsberedskabet håndteres ligeledes på tre niveauer. Det vil sige;

- **nationalt** (planlægningsgrundlag, national koordination),
- **regionalt** (sygehusberedskabet, herunder den præhospitale indsats og den del af den primære sundhedstjeneste, som hører under regionerne) samt
- **kommunalt** (den del af den primære sundhedstjeneste, som hører under kommunerne).

Sundhedsberedskabet samarbejder og koordinerer tæt med de øvrige sektorer inden for samfundets samlede beredskab. Sundhedsberedskabet har i 2009 haft en særlig opgave med håndtering af influenzapandemien (H1N1).

Sundhedsberedskabet og influenzapandemi (H1N1)

I april 2009 stod det klart, at verden stod overfor et nyt influenzavirus med pandemisk potentiale. FN's sundhedsorganisation (WHO) erklærede pandemi den 11. juni 2009, og Danmark blev ramt i to "bølger" i løbet af 2009 – en mindre bølge i juli måned og en større i november. Influenzaaktiviteten har været dalende siden december 2009, og Danmark har pr. februar 2010 ikke længere en epidemi. En tredje bølge kan ikke udelukkes. Forventningen er dog, at den udebliver, men at virus vender tilbage til efteråret som led i den sædvanlige influenzasæson i Danmark.

Hurtig udrykning

Det kommunale redningsberedskab rykkede i 2009 ud til mere end 25.000 brand-, rednings- og miljøopgaver mv.

En influenzapandemi stiller store krav til alle niveauer inden for sundhedssektoren. De centrale sundhedsmyndigheder spiller en vigtig rolle i forhold til koordination af indsatsen og krisekommuni-

nikationen. De centrale sundhedsmyndigheders krisestyringsorganisation har således været aktiv i det meste af et års tid.

Forløbet omkring en langvarig beredskabshændelse såsom en influenzapandemi er karakteriseret ved, at situationen udvikler sig, og at der kontinuerligt kommer ny viden. Sundhedsstyrelsen sikrede løbende formidling af viden og information til regioner og kommuner, samt sikrede information til øvrige centrale myndigheder om situationens udvikling og aktuelle status bl.a. via *kriseinfo.dk* (se afsnit 5).

Dele af indsatsen i relation til håndtering af influenzapandemien vil blive evalueret ved Institut for Beredskabsevaluering (*brs.dk*).

Beredskabet til bekæmpelse af brand i skibe til søs

Med baggrund i stigningen af tonnage og antallet af passagerer på færger og krydstogtskibe i de danske farvande blev det som led i den politiske aftale om redningsberedskabet (2007-2010) besluttet, at der skulle etableres et særligt assistanceberedskab, der kan indsættes i tilfælde af brand i skibe til søs. Med hjemmel i en ændring af beredskabsloven ultimo 2008 har Beredskabsstyrelsen således efter udbud af opgaven indgået kontrakt med Falck og Århus Brandvæsen om etablering og drift af et assistanceberedskab for henholdsvis Øst- og Vestdanmark med virkning fra slutningen af 2009. Beredskabet består af professionelle brandfolk, der kan indsættes som supplement til skibenes egne brandslukningsforanstaltninger. De særligt trænedede og udrustede brandfolk kan møde inden for en time ved en udpeget havn eller helikopterlandingsplads.

CBRN-beredskab og klimatopmødet

I beredskabet sker der i disse år en øget specialisering af ydelserne for derved at øge beredskabets robusthed og egnethed til at imødegå dagens truselsbillede. Beredskabsstyrelsen har derfor fokus på de operative kapaciteter i relation til kerneopgaverne med døgnet rundt at rådgive, analysere og assistere ved akutte hændelser med kemiske stoffer og produkter. Denne service bliver brugt i samspil med både det kommunale redningsberedskab, det statslige redningsberedskab, politiet, forsvaret og sundhedsberedskabet.

Stor udfordring for beredskabet
Klimatopmødet (COP15) i København i december 2009 var en af de største planlægningsmæssige, mandskabskrævende og logistiske opgaver for det danske beredskab i nyere tid.

Som yderligere supplement til beredskabet under FN's klimatopmøde (COP15) i december 2009 blev der uddannet og etableret såkaldte HAZMAT-hold (HAZMAT – Hazardous Materials – det vil sige farlige stoffer). De nationale HAZMAT-hold kan på stedet spore og analysere og dermed levere en foreløbig identifikation af eventuelle farlige kemiske og radioaktive stoffer samt udtage prøver af disse stoffer til endelig identifikation på laboratoriet hos Kemisk Beredskab i Beredskabsstyrelsen. Under COP15 var der 12 assistancer for HAZMAT-holdene til forskellige skadessteder og gerningssteder, hvilket resulterede i i alt 164 analyser.

Oprydning efter syreudslip i Holstebro. Foto: Beredskabsstyrelsen

Der var tale om assistancer til fund af kemikalier, beslaglagte koster, identificering af indhold i bombelignende genstande, kortegekørsel og daglig overvågningsvagt i topmødets konference- og mødelokaler. HAZMAT-holdene indsættes nationalt, og konceptet er udviklet i samarbejde mellem Beredskabsstyrelsen og Statens Institut for Strålebeskyttelse.

Ekstra reserve

Kræves yderligere mandskab til særlige opgaver er der mulighed for på lokalt og centralt niveau at trække på hjemmeværnet, forsvaret og andre særlige kompetencer fra øvrige dele af samfundets samlede beredskab.

Beredskabsstyrelsens CBRN-modul kan også anvendes i internationalt regi. Dette modul har desuden rense- og dekontamineringskapacitet til brug for indsatser ved hændelser med farlige stoffer.

I 2010 arbejdes der videre med anvendelsen af HAZMAT-holdene nationalt i det samlede kemiske beredskab med henblik på styrkelse af det daglige beredskab.

Statens Institut for Strålebeskyttelse deltog ved klimatområdet med ekspertbistand på det radiologiske område. Indsatsen omfattede i løbet af perioden opretholdelse af et radiologisk døgnberedskab, daglig screeningskørsel omkring objekter i København, screening i Bella Center af delegerede

og mødeområder for radioaktive stoffer samt kortegekørsel med den amerikanske præsident.

Center for Biosikring og –Beredskab skærpede sit indsatsberedskab under klimatområdet. Under selve mødet blev en serie af pulverbrevstrusler håndteret på en sådan måde, at disse trusler ikke fik indflydelse på mødets afvikling.

Udtagning af kemikalieprobe. Foto: Beredskabsstyrelsen.

7. Uddannelse og øvelser

Regeringen anser nye uddannelser og regelmæssige øvelser som en væsentlig forudsætning for beredskabets robusthed. Det er gennem uddannelse, erfaringsopsamling og øvelsesvirksomhed, at beredskabet kan udvikle sig og fastholde erfaringer fra store indsatser og øvelser.

Professionsbachelor – katastrofe- og risikomanager

En helt ny beredskabsuddannelse er etableret i 2009, hvori der er indeholdt væsentlige elementer inden for katastrofe- og risikomanagement. Det er Professionshøjskolen Metropol i København, der som den første af landets professionshøjskoler udbyder denne type uddannelse. Uddannelsen giver kompetencer til ansættelse i både den offentlige og den private sektor i en bred vifte af opgavetyper, der relaterer sig til det beredskabsmæssige område.

Uddannelsen varer 3½ år og afsluttes med en professionsbachelorgrad. Forløbet er dog tilrettelagt sådan, at man efter de første to år, som er mere bredt anlagt, kan stoppe eller holde pause med en eksamen som beredskabstekniker på erhvervsakademiniiveau. Uddannelsen retter sig både mod kommende ledere og mellemledere inden for redningsberedskabet. (*brs.dk* og *phmetropol.dk*).

Uddannelse af personel inden for eftersøgnings- og redningsområdet

Danmark fik i maj 2010 et såkaldt "tungt" eftersøgnings- og redningshold certificeret ved en øvelse i Belgien. Certificeringen sker i henhold til de internationale retningslinjer, der fastlægger præcise krav til et eftersøgnings- og redningsmoduls opbygning og kompetencer. Den internationale certificerings-

proces har medført øget fokus på uddannelsesaktiviteter i 2009, og certificeringen vil fortsat stille høje krav til uddannelse og træning - samt til en løbende rekruttering af frivillige fra det kommunale og statslige redningsberedskab til modulet.

Nationale krisestyringsøvelser

Beredskabet skal kontinuerligt udvikles, øves og evalueres bl.a. for at sikre, at samarbejdet og kommunikationen på tværs af myndigheder, sektorer og befolkningen er velfungerende i krisesituationer. Derfor er afholdelsen af krisestyringsøvelser for regeringen et prioriteret område. De store, nationale krisestyringsøvelser (KRISØV) er blevet afholdt hvert andet år siden 2003. Hændelserne under KRISØV varierer fra gang til gang, men hovedformålet er det samme: At øve beredskabets samarbejde, den tværgående koordination af handlinger og ressourcer samt krisekommunikationen under en række tænkte, voldsomme hændelser.

Eftersøgnings- og redningshold

Et såkaldt "tungt" eftersøgnings- og redningshold består af 76 mand og skal kunne være afrejst fra Danmark senest 10 timer efter der er anmodet om hjælp. Senest 48 timer efter hændelsen skal holdet være operationelle i det katastroferamte land og være i stand til at arbejde 24 timer i døgnet i mindst 10 dage.

For at afspejle det forandrede trusselsbillede i samfundet og beredskabet må KRISØV udvikles fra gang til gang. KRISØV 2009, der blev afholdt i oktober 2009, var den fjerde i rækken og blev den hidtil største og mest komplekse nationale krisestyringsøvelse. Som noget nyt blev KRISØV anvendt som et led i forberedelsen af en konkret begivenhed. Formålet var at øve krisestyringsystemet og beredskabsplanlægningen forud for COP15. KRISØV blev i 2009 desuden udvidet til at omfatte alle beredskabsniveauer – fra kommunalt niveau til regeringens krisestyringsorganisation.

God og retvisende information til borgere fra myndighederne samt konstruktiv mediehåndtering er essentielt under en krise. Dette aspekt indgår derfor som et vigtigt element i KRISØV, og det blev intensiveret i 2009. Der blev bl.a. sat ekstra fokus på anvendelsen af den fælles myndighedsportal *kriseinfo.dk*. Derudover deltog Danmarks Radio for første gang som øvelsestager, hvilket skabte et meget realistisk medie billede, der stillede store krav til myndighedernes ageren.

Storebælt. Beredskabet i en øvelsestunnel på land i Korsør. Foto: Beredskabsstyrelsen.

Efter hver KRISØV bliver der udarbejdet en evaluering af den tværgående indsats med henblik på at forbedre beredskabet. Evalueringerne kan downloades fra www.brs.dk.

Det Centrale Øvelsesforum

Med henblik på generelt at sætte fokus på øvelsesaktiviteten på beredskabsområdet har regeringen som led i den politiske aftale om redningsberedskabet (2007-2010) etableret et centralt øvelsesforum, der består af Beredskabsstyrelsen, Forsvarskommandoen, Rigspolitiet og Sundhedsstyrelsen. Øvelsesforummet skal arbejde for at styrke øvelseskulturen i Danmark på lokalt og regionalt niveau. Formålet er at sikre en central koordination af øvelsesaktiviteterne, yde eller formidle vejledning samt formidle erfaringer fra øvelser. Øvelsessekretariatet blev dannet i 2008 og er forankret i Beredskabsstyrelsen. Sekretariatet udfører de projekter, som øvelsesforummet beslutter.

I 2009 blev internetportalen www.øvelsesforum.dk lanceret. Øvelsesportalen er udviklet som en støtte til øvelsesplanlæggere i forbindelse med planlægning, gennemførelse og evaluering af beredskabsøvelser. Portalen rummer en række værktøjer, hvor øvelseskalenderen, litteraturlisten og øvelsesvejledningen er de mest centrale. Portalen indeholder også praktiske redskaber i form af skabeloner over drejebøger, indspil med mere. www.øvelsesforum.dk skal også fungere som Det Centrale Øvelsesforums kommunikationsplatform, hvorfra forummet i dialog med beredskabets aktører kan udvikle nye værktøjer til at planlægge endnu bedre samarbejdsøvelser. Beredskabsstyrelsens øvelsessekretariat er ansvarligt for den daglige drift af øvelsesportalen.

Stor krisestyringsøvelse i 2009

I krisestyringsøvelsen 2009 deltog mere end 1.000 personer fra ca. 55 ministerier, styrelser, politikredse, regioner, kommuner, virksomheder m.fl. Endvidere deltog ca. 60 medarbejdere fra Danmarks Radio. I øvelsesledelsen var der ca. 100 personer.

8. Evaluering, analyse og videnopbygning

Der er med etableringen af Institut for Beredskabsevaluering skabt en ramme for tværgående evalueringer af større indsatser eller indsatser med et usædvanligt forløb. Målet er, at danske og udenlandske erfaringer bliver anvendt til at udvikle samfundets samlede beredskab, bl.a. ved at levere viden, som kan indgå i forbindelse med f.eks. beredskabsplaner, forebyggelsesaktiviteter, uddannelse og øvelser. Instituttets sekretariat er placeret i Beredskabsstyrelsen.

Med den nye bestemmelse, som blev indført ultimo 2008 i beredskabslovens § 28 a, er der taget højde for instituttets uafhængighed og faglighed. Centralt for dette er udpegningen af tre personer, der udgør en evalueringsgruppe (udpeget i maj 2009). Medlemmerne er udpeget af forsvarsministeren

for en tre-årig periode, bl.a. på baggrund af deres erfaring med samfundsvidenskabelig og naturvidenskabelig evalueringspraksis. Evalueringsgruppen kan udpege yderligere to eksperter, heraf en ekspert med politifaglig baggrund, med det formål at tilføre evalueringsgruppen ekspertbistand, som i forbindelse med den konkrete indsats kan bidrage med den fornødne beredskabsfaglige ekspertise.

Til instituttet er der knyttet en referencegruppe bestående af et bredt udsnit af de myndigheder og beredskabsaktører, som bidrager til eller er aftagere af instituttets evalueringer. Referencegruppen er et forum for dialog og formidling.

I maj 2009 udpegede forsvarsministeren tre personer til at indgå i evalueringsgruppen. Evaluerings-

Slukning af lossepladsbrand i Toelt. Foto: Beredskabsstyrelsen.

gruppen og sekretariatet har siden udpegningen afholdt kvartalvise møder og i april 2009 blev der afholdt et seminar for medlemmerne af referencegruppen, evalueringsgruppen samt instituttets sekretariat.

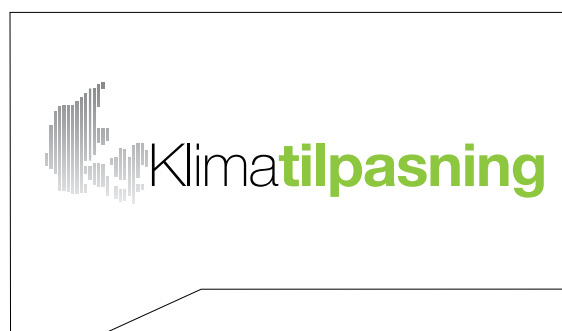
Instituttets første evaluering blev besluttet iværksat i slutningen af 2009 og vedrørte branden på Toelt Losseplads i Nordsjælland. Evalueringen har til formål at udtrække generelle anbefalinger i forhold til bl.a. brandforebyggelse på lossepladser og de involverede aktørers kommunikation til befolkningen. Evalueringen forventes afsluttet andet halvår 2010. Medio 2010 iværksættes den anden evaluering, som drejer sig om indsatsen i forbindelse med influenzapandemien (H1N1) i 2009. Endvidere forberedes en evaluering af myndighedernes håndtering af askeskyen fra vulkanudbruddet i Island, der ramte Danmark i foråret 2010. Formålene med evalueringerne er at udtrække læringspunkter og anbefalinger af interesse på tværs af sektorer; evalueringerne skal have fokus på bl.a. krisekommunikation og krisestyring ved langvarige hændelser.

Videncenter for Klimatilpasning

Videncenter for Klimatilpasning, under Klima- og Energiministeriet, har ansvaret for klimatilpasningsportalen, www.klimatilpasning.dk, som gik i luften i januar 2009. Udviklingen af hjemmesiden sker i samarbejde med en række sektormyndigheder. Portalen indeholder viden om tilpasning inden for sektorerne, herunder beredskabet, samt en række eksempler på, hvordan klimatilpasning er grebet an af kommuner, borgere og virksomheder, f.eks. ved anvendelse af forskellige stormflodsværktøjer.

Under Koordinationsforum for Klimatilpasning er igangsat en tværgående samfundsøkonomisk screening, som omfatter samtlige sektorer i klimatilpasningsstrategien. Screeningen, der forventes færdig inden sommer 2010, vil give eksempelberegninger på mulige tilpasningstiltag, pege på behov for mere grundige samfundsøkonomiske analyser og pege på projekter om metodemæssige problemstillinger.

Endelig har Videncenteret i foråret 2010 gennemført en spørgeskemaundersøgelse i samtlige landets kommuner, som bl.a. vil give et bedre overblik over, hvordan klimatilpasning indgår i kommunernes arbejde. Resultaterne af undersøgelsen vil efterfølgende blive offentliggjort på www.klimatilpasning.dk.

Brand i Århus havn. Foto: Birthe Bonde.

9. International udvikling og samarbejde

Regeringen vil fortsat aktivt inddrage den internationale udvikling og samarbejde i det samlede beredskabsarbejde. Det er vigtigt, at Danmark lærer af andres landes beredskab, at de danske erfaringer deles med andre lande, og endelig at der opbygges effektive og fleksible systemer til håndtering af grænseoverskridende hændelser.

Danmark har i de seneste år deltaget aktivt i opbygningen af en fælles EU-civilbeskyttelsesordning, hvorved det danske beredskab kan hjælpe andre, men hvor der samtidig også kan anmodes om assistance, hvis dette bliver nødvendigt. Ligeledes er der et tæt samarbejde i Norden, hvor der er en fælles kultur for beredskab, og hvor de nordiske lande kan overføre erfaringer på tværs af nationale skel.

Færøerne og Grønland

Efter at Færøerne den 1. januar 2007 overtog sagsområdet for den civile sektors beredskab, indgik Danmark og Færøerne den 6. august 2009 en samarbejdsaftale på beredskabsområdet. Samarbejdet kan omfatte bistand til de færøske beredskabsmyndigheder med at erhverve nødvendige kompetencer på beredskabsområdet og med ajourføring af viden om den civile sektors beredskab. Endvidere kan der aftales samarbejde på konkrete områder, som f.eks. planlægning af den civile sektors beredskab, planlægning af det nukleare beredskab og opgaver inden for kemisk beredskab. Det skal aftales, hvorledes samarbejdet med internationale perspektiver bør tilrettelægges. Et kontaktudvalg til koordination af aktiviteterne skal nedsættes i 2010 med henblik på afholdelse af årlige møder.

En bredt sammensat arbejdsgruppe under ledelse af Forsvarsministeriet har afsluttet arbejdet med 'Redegørelse om beredskabslovgivningen i Grønland'. Det overordnede mål for arbejdsgruppens arbejde har været at undersøge, hvorledes beredskabslovgivningen i Grønland kan ajourføres i overensstemmelse med de principper om opgivelse af sondringen mellem krigs- og fredstid og indførelse af sektoransvarsprincippet, som er indeholdt i den danske beredskabslovgivning. Arbejdsgruppen anbefaler i redegørelsen en fuldstændig og lovfæstet gennemførelse af sektoransvarsprincippet i Grønland i lighed med princippet i den danske beredskabslov.

Norden – øget fokus på det nordiske samarbejde

Danmark har traditionelt et tæt samarbejde med de øvrige nordiske lande – både på det operative område og i form af udveksling af erfaringer og nationale holdninger. De nære relationer blev yderligere udbygget med etableringen af Nordisk Mødeforum i 2008 og en efterfølgende etablering af faste jævnlige møder mellem de nordiske ministre med ansvar for beredskabsområdet. Haga-erklæringen fra april 2009 og senest Oslo-konklusionerne fra ministermødet i december 2009 har skudt en proces i gang, som sigter mod at uddybe og styrke det nordiske samarbejde på en række udvalgte områder. Samarbejdsområderne har overordnet fokus på forebyggelse, beredskabsopbygning og indsats. De konkrete projekter omfatter: 'Redningstjeneste', 'Øvelser og uddannelse', 'CBRN-beredskab', 'Forskning og udvikling', samt følgende fire projekter, som Danmark står i spidsen for:

'Samarbejde om kriseportaler', 'Anvendelse af frivillige', 'Taktisk brandforebyggelse' og 'Præ-deployering af udvalgte kapaciteter'.

Sideløbende med Haga-erklæringen er der desuden igangsat et EU-finansieret nordisk projekt i perioden 2009-2011 med det overordnede formål at udvikle og styrke det operative samarbejde inden for civilbeskyttelse i Norden, herunder ved specifikt at strømline samarbejdsaftaler samt identificere behovet for gensidig hjælp, fælles operative retningslinjer, træning og forskning.

Også inden for rammerne af det nordiske rigspolitichefsamarbejde foregår der et særdeles nyttigt samarbejde med henblik på, at de nordiske lande kan støtte hinanden i forbindelse med større hændelser. Dette samarbejde var særligt effektivt i 2009, hvor både Danmark, Sverige og Norge var værter for større begivenheder, der forudsatte assistance fra de øvrige nordiske lande.

Klar til international udsendelse

Frivillige og fastansatte i redningsberedskabet indgår sammen med civile eksperter som læger, sygeplejesker og ingeniører i Beredskabsstyrelsens internationale personpulje, der består af ca. 300 personer.

EU-samarbejdet om civilbeskyttelse

Det svenske EU-formandskab satte i andet halvår af 2009 fokus på dels CBRN-området, dels katastroforebyggelsesområdet. Det er et positivt tiltag, at der nu lægges større vægt på den forebyggende indsats i EU. CBRN-området er ligeledes et prioriteret dansk fokusområde, og vigtigheden underbygges bl.a. af etableringen af det nye fælles CBRN-institut i Danmark. De nye tiltag på EU-niveau ligger således i forlængelse af den danske holdning til de nævnte områder og suppleres af indsatsen i nordisk regi.

Det spanske EU-formandskab har i første halvår af 2010, som den ene af to prioriteter, valgt at videreføre forebyggelsesproblematikken til specifikt at omhandle forebyggelse af skovbrande. Herudover har Spanien fokus på psykosocial støtte til ofre ved større katastrofer. Regeringen lægger vægt på, at EU-landene kan koordinere deres hjælp hurtigt og effektivt ved store ulykker eller et terrorangreb. Den lægger også vægt på, at europæiske initiativer på civilbeskyttelsesområdet samtidig skal bibringe en merværdi, bl.a. i form af gensidigt samarbejde i tilfælde af katastrofer, henset til at det er et nationalt ansvar at beskytte civilbefolkningen.

Det danske modulopbyggede beredskab er blevet styrket under den nuværende politiske aftale om redningsberedskabet. Særligt efterspørges de danske lejr-moduler (base-camp) samt it- og kommunikationsmodulerne. Modulerne har i 2009 udviklet sig til et dansk og

nordisk speciale, som efterspørges af både FN og EU som støtte til deres krise- og koordinations eksperter. Inden for rammerne af International Humanitarian Partnership (IHP) (ihp.nu) foregår løbende forbedringer og udvikling af modulerne. Et nyt koncept "base-camp light" (en miniudgave af en base-camp) er således med succes blevet anvendt på Sumatra i 2009 og i Chile i marts 2010. Modulet blev ligeledes fremvist på EU-Kommissionens store konferenceudstilling "Civil Protection Forum" i november 2009 med det formål at gøre de danske erfaringer tilgængelige for andre lande, som bl.a. deltager i EU's civilbeskyttelsesordning.

Forsvarets internationale sikkerheds-samarbejde

Danmark har siden 2005 støttet opbygningen af beredskabet i en række lande på Balkan som en del af Forsvarets Internationale Sikkerhedssam-

arbejde (SIKSAM). Projekterne tjener til at styrke de demokratiske strukturer i partnerlandene og til at engagere de pågældende lande i et konstruktivt regionalt samarbejde på tværs af tidligere skel. SIKSAM-aktiviteterne har i 2009 omfattet donationer af beredskabsmateriel, etablering af et operations- og kommunikationscenter i Sarajevo (1-1-2 central) samt afholdelse af beredskabskurser og -seminarer med deltagelse fra flere lande på Balkan. I 2010 og de følgende år vil det danske analyse- og beslutningsstøttesystem ARGOS² til beregning af spredning af nukleare, kemiske og biologiske udslip blive implementeret i fire lande (Serbien, Bosnien-Herzegovina, Montenegro og Makedonien), og uddannelsesaktiviteterne vil blive videreført med vægt på at fremme samarbejdet mellem landene. Fra 2010 vil aktiviteterne på Balkan gradvist blive reduceret, og mulighederne for at overføre erfaringerne fra Balkan til andre regioner vil blive vurderet.

2) ARGOS: Accident Reporting and Guiding Operational System.

Røgdykkere. Foto: Beredskabsstyrelsen.

10. CBRN-området

Ulykker og katastrofer – herunder som følge af terror – med anvendelse af farlige stoffer vil ofte være komplekse hændelser, som stiller store krav til teknisk indsats og samarbejde mellem myndighederne, og som samtidig kan skabe stor usikkerhed i befolkningen. Derfor er det vigtigt for regeringen, at beredskabet er i stand til at håndtere ulykker i forbindelse med CBRN-stoffer (dvs. kemiske (C), biologiske (B), radiologiske (R) og nukleare (N) stoffer). Målet er fortsat at have et hurtigt og effektivt beredskab, der kan håndtere og begrænse følgerne af sådanne hændelser og ikke mindst kunne foretage en hurtig identificering med henblik på at be- eller afkræfte mistanke om eventuel brug af farlige stoffer. Koordinationen og

videndeling på CBRN-området i forhold til de sikkerhedsmæssige trusler forventes styrket gennem etableringen af det nye CBRN-institut, jf. nedenfor.

Etablering af CBRN-instituttet

Det fremgår af regeringens politik for beredskabet i Danmark fra juni 2005, at der skal etableres et fælles CBRN-institut. Institutet skal have til ansvar at udbygge og videreudvikle CBRN-området i relation til nuværende og fremtidige terrorrelaterede trusler til støtte for bl.a. politi, forsvar, sundheds- og redningsberedskab. Med den politiske aftale om redningsberedskabet (2007-2010) blev CBRN-instituttet besluttet oprettet.

Håndtering af farlige stoffer på øvelse i Herning. Foto: Morten Fredslund

Instituttets overordnede mål er at styrke udviklingen af det samlede beredskabs indsats i forbindelse med kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare hændelser. Instituttet vil indgå i et tæt samarbejde med de nuværende fire specialberedskaber og forsvaret. Etableringen af instituttet har bl.a. til formål at bidrage til at skabe helhedssyn, hvor kapaciteter, organisation og planlægning til stadighed er tilpasset det nationale trusselsbillede og risikovurdering. Instituttet skal således bl.a. koordinere og videreudvikle det danske CBRN-beredskab i tæt samarbejde med de eksisterende specialberedskaber, politiet og forsvaret med flere. Etableringen af instituttet påbegyndtes i 2009, og instituttet forventes i fuld drift i løbet af 2010.

Grønlands og Færøernes nukleare beredskab

Med den politiske aftale om redningsberedskabet (2007-2010) blev det besluttet, at det nukleare beredskab (atomberedskabet) på Færøerne og i Grønland skulle styrkes. Styrkelsen af det nukleare beredskab på Færøerne blev påbegyndt i 2008, og Beredskabsstyrelsen har ved udgangen af 2009 færdigetableret det nukleare beredskab på Færøerne. Et beredskab, der omfatter etablering af et måleberedskab (håndholdt, mobilt og en fast målestation), et analyse- og beslutningsstøttesystem, benævnt ARGOS, nødvendig uddannelse i systemerne og udstyret samt rådgivning mht. udarbejdelse af en færøsk nuklear beredskabsplan.

Ejerskabet til det leverede måleudstyr mv. er som forudsat i forligsaftalen overdraget fra Beredskabsstyrelsen til de færøske myndigheder, og der er indgået en aftale med de færøske myndigheder om

samarbejde mellem Beredskabsstyrelsen og den tilsvarende færøske beredskabsmyndighed (Tilbúgvingarstovnur Færoya) på det nukleare område. Formålet med samarbejdsaftalen er at styrke, fastholde og udvikle det nukleare beredskab på Færøerne.

Dansk udviklet system

Det dansk udviklede analyse- og beslutningsstøttesystem (ARGOS) anvendes til beregning af spredning af kemiske, biologiske og nukleare stoffer og benyttes i dag af en lang række lande over hele verden fra Australien over Brasilien til Canada.

Etablering af det nukleare beredskab i Grønland er planlagt til gennemførelse i 2010. Beredskabsstyrelsen har etableret en projektgruppe i Grønland med deltagelse af bl.a. det grønlandske selvstyre og politiet i Grønland. Beredskabsstyrelsen har besigtiget steder for opstilling af faste målestationer og igangsat indkøb af måleudstyr. Måleudstyret forventes leveret og opstillet i Grønland i 2. halvår 2010.

CBRN som international fokusområde

Det svenske EU-formandskabs fokus på CBRN-området resulterede i 2009 i en ambitiøs EU-handlingsplan på området. Planen omfatter over 100 konkrete forslag vedrørende bl.a. risikoanalyse, sikkerhed omkring CBRN-materiel, forbedring af detektionsystemer og styrkelse af

videndeling på CBRN-området. I februar 2010 nedsatte EU-Kommissionen således en CBRN Advisory Group og en række undergrupper bestående af EU's medlemsstater m.fl., der skal bistå Kommissionen med at implementere EU's

CBRN-handlingsplan. I nordisk regi er CBRN-området ligeledes et af de igangsatte initiativer under Haga-erklæringen (se bl.a. afsnit 4), hvor mulighederne for yderligere at uddybe det nordiske samarbejde på CBRN-området skal afdækkes.

Nuklear målestation på Færøerne. Foto: Jon Behring.

Beredskabets aktører

- hvem gør hvad?

Beredskab er i dag et begreb, som anvendes bredt om private såvel som offentlige aktører, og dette bilag har til formål at forklare nærmere, hvem der gør hvad i tilfælde af ulykker og katastrofer i Danmark.

Det overordnede princip i Danmark for beredskabet er sektoransvarsprincippet, som beskrevet i afsnit 1. Når en borger ringer til det fælles europæiske alarmopkaldsnummer 1-1-2 for at få hjælp, skal borgeren ikke tænke over, hvilken myndighed vedkommende har behov for. 1-1-2 videregiver kaldet til den eller de relevante myndigheder, som således bliver aktiveret med hver deres ekspertise.

Under større hændelser, katastrofer og sikkerhedsmæssige trusler, herunder terrorhandlinger i Danmark, vil den Nationale Operative Stab (NOST) blive etableret med henblik på at varetage koordi-

nationsopgaver under hensyntagen til sektoransvarsprincippet (*politi.dk*). Faste medlemmer af NOST'en er Rigspolitiet, Politiets Efterretnings-tjeneste, Forsvarskommandoen, herunder Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Efterretnings-tjeneste, Beredskabsstyrelsen, Sundhedsstyrelsen og Udenrigsministeriet (efter behov). Afhængig af krisens karakter kan repræsentanter for andre myndigheder eller private aktører også deltage i stabens arbejde.

Nedenfor følger en oversigt over de væsentligste af beredskabets aktører samt deres opgaver under en krise.

Redningsberedskabet

Redningsberedskabet er en samlebetegnelse for det kommunale og statslige redningsberedskab.

Brandslukning på fabrik i Horsens. Foto: Beredskabsstyrelsen.

Er der opstået en brand eller en anden ulykke, er det redningsberedskabet, der rykker ud. Selvom hovedparten af redningsberedskabets udrykninger skyldes brande, løser redningsfolkene også mange andre opgaver i forbindelse med f.eks. bygnings-sammenstyrtninger, oversvømmelser og akutte uheld med farlige stoffer.

Redningsberedskabet i Danmark er opdelt i 3 niveauer.

Det kommunale redningsberedskab

Niveau 1:

kl.dk, falck.dk

Langt hovedparten af alle udrykninger udføres af det nære kommunale *niveau 1* beredskab. Dimensione-

ringen af det kommunale redningsberedskab, f.eks. antallet af brandkøretøjer og brandfolk, fastlægges af den enkelte kommunalbestyrelse på grundlag af en lokal risikoanalyse. Redningsberedskabets indsats på et skadested ledes af en teknisk indsatsleder - typisk en brandinspektør. Den koordinerende ledelse varetages af politiet.

Kommunen kan vælge at have et kommunalt redningsberedskab/brandvæsen eller indgå entreprisaftale med et privat firma (oftest Falck) eller et frivilligt brandværn. Falck har aftale med 68 kommuner om brandslukning og redningsarbejde og med samtlige regioner om udførelse af ambulancekørsel og sygetransport.

Brand i Sobæk. Foto: Lars Johannesen.

Herudover har kommunen et ansvar for at udarbejde beredskabsplaner for de opgaver, der normalt løses inden for kommunens ansvarsmæssige og geografiske område, og som kunne kræve ekstraordinære foranstaltninger, som f.eks. indkvartering og forplejning til nødstedte borgere.

Støttepunktsberedskabet – Niveau 2:

Hvis det kommunale redningsberedskab ikke har kapacitet til at håndtere en ulykke på et skadested med egne ressourcer alene – eller med støtte fra redningsberedskabet i en nabokommune – kan der tilkaldes assistance med ekstra materiel fra støttepunktsberedskabet. Dette sker ca. 200 gange om året, primært som støtte i forbindelse med brande. Støttepunktberedskabet består af ni kommunale geografisk fordelte støttepunkter. Staten v/ Beredskabsstyrelsen stiller materiellet til rådighed og finansierer dette beredskab. Assistance fra støttepunktsberedskabet kan være fremme på et skadested over hele landet inden for ca. en time.

De kommunale støttepunktets materiel betjenes af støttepunktskommunernes egne heltidsansatte, deltidsansatte eller frivillige brand- og redningsfolk.

Det statslige redningsberedskab (Beredskabsstyrelsen) – Niveau 3:

beredskabsstyrelsen.dk

Ved større, længerevarende eller mandskabskrævende ulykker og katastrofer, der kræver specielt udstyr eller meget materiel og mandskab, kan kommunerne, politiet eller andre myndigheder få assistance fra Beredskabsstyrelsens fem beredskabscentre. De er geografisk fordelt i henholdsvis

Thisted, Herning, Haderslev, Næstved og Allinge, der hver har en døgnbemandet udrykningsvagt. Fra Beredskabsstyrelsens centre kan der inden for fem minutter afsendes mandskab og udstyr, der kan være fremme over hele landet inden for ca. to timer. Derved kan Beredskabsstyrelsen således stille med over 1.000 værnepligtige, befalingsmænd og frivillige på meget kort tid.

Beredskabsstyrelsen råder desuden over frivilligt redningspersonel i Hedehusene og Herning (Den Frivillige Indsatsstyrke – DFI), der med kort varsel kan indsættes. Endelig kan der inden for kort tid ved regeringens beslutning herom stilles yderligere hjemsendt redningspersonel til rådighed ved det såkaldte ”48-timers beredskab”.

Kemisk Beredskab og Nukleart Beredskab er begge ekspertberedskaber under Beredskabsstyrelsen. Kemisk Beredskab yder ekspertrådgivning og assistance ved ulykker med farlige eller ukendte stoffer, og udfører bl.a. kemiske analyser for politiet i forbindelse med sager om eksplosivstoffer, ammunition eller bomber. Nukleart Beredskab varetager planlægningen og ledelsen af det nukleare beredskab i tilfælde af uheld med nukleare anlæg. Beredskabsstyrelsen rådgiver og yder endvidere nuklearfaglig støtte til de grønlandske og færøske myndigheder.

Hvis der kræves yderligere mandskab til særlige opgaver, er der mulighed for at trække på hjemmervænet, forsvaret og andre særlige kompetencer fra øvrige dele af samfundets samlede beredskab på lokalt og centralt niveau.

Politi

politi.dk

I forhold til beredskabsmæssige hændelser varetager politiet den koordinerende ledelse på et skadested, og redningsberedskabet varetager den tekniske ledelse, jf. beredskabsloven. Den koordinerende ledelse indebærer, at politiet skal sikre, at samtlige funktioner i og uden for indsatsområdet koordineres på en sådan måde, at den samlede indsats foregår så effektivt som muligt.

Politiets opgave er herudover at sikre, at ambulance- og redningsfolk kan arbejde uforstyrret. Samtidig varetager politiet selve den politimæssige efterforskning omkring skadestedet.

Den koordinerende ledelse indtræder efter politiets beslutning i tilfælde af hændelser, der kræver indsats af flere myndigheder. Den koordinerende ledelse er i funktion fra en eventuel planlægnings- og forberedelsesfase gennem indsatsfasen, til funktionen slutter med reduceret beredskab, når den egentlige reetablerings- og genopbygningsfase indtræder.

I hver af landets 12 politikredse er der under ledelse af politidirektøren etableret en lokal beredskabsstab med henblik på at varetage koordinerende opgaver. I de lokale beredskabsstabe indgår faste repræsentanter fra politiet, totalforsvarsregionerne (hjemmeværnet og forsvaret) og Beredskabsstyrelsens regionale beredskabscentre

Indsatsleder. Foto: Beredskabsstyrelsen.

(det statslige redningsberedskab). Repræsentanter for øvrige civile myndigheder, herunder fra det kommunale redningsberedskab m.fl., deltager efter behov. Hver enkelt repræsenteret myndighed deltager med egen kompetence i overensstemmelse med sektoransvarsprincippet.

Ved beredskabshændelser, der berører flere politikredse, kan Rigspolitiet – efter omstændighederne evt. i samråd med Forsvarskommandoen og Beredskabsstyrelsen – udpege én politikreds som ansvarlig for løsningen eller samordningen af den samlede politimæssige indsats.

Politiets Efterretningstjeneste (PET)

pet.dk

Politiets Efterretningstjeneste (PET) har som national sikkerhedsmyndighed til opgave at identificere, forebygge, efterforske og modvirke trusler mod friheden, demokratiet og sikkerheden i det danske samfund. Det gælder både trusler i Danmark og trusler, der er rettet mod danskere eller danske interesser i udlandet.

PET spiller en central rolle som rådgiver i forhold til Danmarks indre sikkerhed. PET rådgiver offentlige myndigheder og private aktører på områder, hvor der består en offentlig beskyttelsesinteresse med henblik på at øge samfundets samlede robusthed.

I lyset af den alvorlige terrortrussel mod danske interesser visse steder i udlandet yder PET ligeledes sikkerhedsrådgivning til Udenrigsministeriet og i særlige tilfælde til virksomheder og ikke-statslige organisationer (NGO'er) vedrørende bl.a. sikring og sikker adfærd.

Center for Terroranalyse (CTA) består af medarbejdere fra Forsvarets Efterretningstjeneste, Politiets Efterretningstjeneste, Beredskabsstyrelsen og Udenrigsministeriet. CTA har bl.a. til formål gennem analyser og trusselsvurderinger at medvirke til at ruste samfundets sikkerheds- og beredskabsarbejde til bedst muligt at imødegå udfordringer på terrorområdet.

Sundhedsberedskabet:

sst.dk, bioberedskab.dk

Sundhedsberedskabet i regionerne har ansvaret for sygehusberedskabet såvel som det præhospitale beredskab. Det præhospitale beredskab består af ambulancer, bemanded med ambulancebehandlere, samt lægebiler og akutbiler, bemanded med paramedicinere eller sygeplejersker, der tager sig af den første behandling og stabilisering af tilskadede på et skadested. Er det nødvendigt, bliver de tilskadede bragt til hospitalet.

Statens Institut for Strålebeskyttelse (under Sundhedsstyrelsen) har myndighedsansvaret, når der anvendes stråling fra røntgenudstyr og radioaktive stoffer. Instituttet opretholder en døgnvagtordning, så det altid er muligt at komme i kontakt med sagkyndige på strålebeskyttelsesområdet ved uheld, som er opstået i forbindelse med brug af radioaktive stoffer.

Som led i implementering af biosikringsloven (fra 2008) har Center for Biosikring og -Beredskab (CBB) under Statens Serum Institut fået til opgave at sikre den optimale inddæmning og imødegåelse, hvis farlige biologiske stoffer ”slipper løs”, hvad enten det skyldes uheld eller terrorangreb. Mistanke

om tilstedeværelse af farlige biologiske stoffer skal derfor straks meldes til Center for Biosikring og -Beredskab. Centret står herefter for en nærmere udrådning af, hvad der er sket, og hvad der kan gøres ved det. I den forbindelse kan centret trække på bistand fra sikkerhedslaboratorier i England, med hvilke der blev indgået en samarbejdsaftale i 2009.

Veterinær- og fødevarerberedskabet

foedevarestyrelsen.dk

I Danmark er det Fødevestyrelsen, der varetager beredskabet inden for veterinær- og fødevarerområdet, bistøjet af Plantedirektoratet, som har ansvaret for foder og planter. Til daglig sker det ved at koordinere, styre og føre tilsyn med landets landbrugs- og fødevarerproduktion og veterinære forhold. Gennem information, rådgivning og kontrol bidrager Fødevestyrelsen og Plantedirektoratet til at sikre sunde fødevarer til forbrugerne samt en sund og forsvarlig produktion af husdyr.

Ved mistanke om en alvorlig smitsom husdyrsygdom aktiveres det veterinære beredskab. Det veterinære beredskab aktiveres ved ca. 70 sygdomme hos husdyr, hvoraf nogle kan smitte mennesker. Ved sygdomsudbrud iværksættes et kriseberedskab, og der gennemføres en lang række kontrolforanstaltninger for at bekæmpe sygdommen og standse smittespredning i alle led af produktionen fra jord til bord. Kriseberedskabet kan involvere store dele af Fødevestyrelsen samt en lang række eksterne samarbejdspartnere.

Fødevestyrelsen mødes hver uge med Statens Serum Institut og Fødeveareinstitutttet ved Danmarks Tekniske Universitet i den såkaldte Centrale

Udbrudsgruppe med henblik på at diskutere overvågningsresultaterne i forhold til udbrud af smitsomme sygdomme. Den Centrale Udbrudsgruppe er ikke myndighedsudøvende, men kan anbefale beslutningstagere at iværksætte relevante tiltag, der kan begrænse et eventuelt udbrud af smitsomme sygdomme.

Beredskabet på energiområdet

ens.dk

Beredskabet på energiområdet har til formål at sikre opretholdelse og videreførelse af samfundets energiforsyning i tilfælde af kritiske situationer, forårsaget af naturskabte, menneskeskabte eller teknologiske trusler. Beredskabsarbejdet er koncentreret om el-, naturgas- og oliesektorerne, som er de vigtigste danske energisektorer, især med fokus på de ledningsforbundne energisektorer, hvor mange aktørers virksomhed indgår som led i det samme system.

For el- og naturgassektorerne er der krav om beredskabsplanlægning (sårbarhedsvurderinger, beredskabsplaner, informations- og kommunikationsforhold), krisehåndtering, udpegning og beskyttelse af kritisk infrastruktur, øvelsesvirksomhed, tilsyn mm.

Beredskabet på transportområdet

trafikstyrelsen.dk, slv.dk

kyst.dk, maritimsikring.dk, vd.dk

Transportsektorerne arbejder løbende med beredskabs- og sikringsaktiviteter, herunder terrorforebyggende foranstaltninger og sikring i andre ekstraordinære situationer. De enkelte transportsektorer (jernbane, luftfart, havne m.fl.) vurderer hver især

deres beredskabsplanlægning med henblik på revision og tilpasning til nye situationer. For en række transportvirksomheder suppleres dette af løbende overvågning af konkrete anlæg og aktiviteter som led i evaluering af eksisterende sikringsforhold for disse anlæg.

Beredskabet på en række transportområder er baseret på både nationale og internationale regelsæt, som opstiller krav om udarbejdelse af risiko- og sårbarhedsvurderinger, beredskabsplaner og etablering af beskyttelsesforanstaltninger, herunder for infrastruktur, som kan være af afgørende betydning for samfundet. I tilknytning til disse krav er der endvidere etableret regler om tilsyn med virksomheder mv., som er omfattet af de enkelte regelsæt.

Redning til søs. Foto: Flyvertaktisk kommando.

Beredskabet på it- og teleområdet

itst.dk

IT- og Telestyrelsen fastsætter nærmere regler om beredskabet på it- og teleområdet, bl.a. om sikring af en robust elektronisk infrastruktur i regi af teleudbydere og om teleudbydernes krisestyring. IT- og Telestyrelsen er tilsynsmyndighed og fører tilsyn med, at teleudbydere planlægger og gennemfører de beredskabsforanstaltninger, som følger af telelovgivningen.

I en beredskabssituation varetager IT- og Telestyrelsen den nødvendige krisestyring og rådgivning om it-sikkerhed på tværs af it- og telesektoren i forhold til at sikre samfundsvigtige aktørers fortsatte anvendelse af de af teleudbydere offentligt udbudte elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. IT- og Telestyrelsen deltager desuden i internationalt samarbejde om it- og teleberedskab og beskyttelse af kritisk infrastruktur - herunder navnlig i regi af NATO og EU.

Det meteorologiske beredskab

dmi.dk

Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) har et meteorologisk døgnberedskab, der overvåger vejrudviklingen for Danmark, Færøerne og Grønland. I henhold til aftalen mellem DMI, Beredskabsstyrelsen og Rigspolitiet udfærdiger DMI varsler om voldsomt vejr, der udsendes til befolkningen og til beredskabsmyndigheder i Danmark. DMI indgår endvidere som dataleverandør og samarbejdspartner til andre beredskabsmyndigheder. DMI deltager således i stormflodsberedskab, ozon- og smogberedskabet, biologisk beredskab, veterinært beredskab, nukleart og kemisk beredskab samt

deltager i det færøske beredskab for spredning af skadelige stoffer i atmosfæren.

Forsvarets støtte til det civile beredskab

forsvaret.dk, hjv.dk, d.fvm.dk, frv.dk

Forsvaret bidrager med en række civilprægede opgaver, der indgår rutinemæssigt i forsvarets daglige drift. Disse opgaver omfatter eftersøgnings- og redningstjeneste, ammunitionsrydning, maritim tilsynsvirksomhed, istjeneste, isrekognoscering, miljøovervågning samt bekæmpelse af forureningsulykker til søs. Efter behov bidrager forsvaret endvidere med hjælp eller assistance til andre offentlige myndigheder.

Hjemmeværnet indgår som en af aktørerne i samfundets samlede beredskab ved at støtte de øvrige beredskabsaktører i deres opgaveløsning. Hjemmeværnet kan således efter anmodning – med kort varsel og ved behov i længerevarende perioder – stille personel og materiel til rådighed overalt i landet under større hændelser, begivenheder og katastrofer eller ved sikkerhedsmæssige trusler.

Det er Søværnets Operative Kommando, som leder og koordinerer eftersøgnings- og redningsoperationer i forbindelse med nødstedte skibe, luftfartøjer og havanlæg. Søværnets Operative Kommando kan anmode om assistance fra andre statslige og civile skibe i forbindelse med en redningsaktion.

I det faste søredningsberedskab indgår flyvevåbnets redningshelikoptere og søværnets maritime indsatsenheder samt Fiskeridirektoratets fiskerikontrolskibe. Herudover indgår Farvandsvæsenets 21 redningsstationer med døgnvagt, hvortil der er knyttet

forskellige fartøjer. Desuden indgår marinehjemmeværnets i alt ca. 30 fartøjer af forskellige klasser i det faste søredningsberedskab.

Hertil kommer de ikke-permanent tilknyttede ressourcer, som bl.a. omfatter lods både, der henhører under Farvandsvæsenet, mindre både fra Beredskabsstyrelsen, eventuelle bådberedskaber i kommunerne samt aftaler med de kommunale redningsberedskaber. I den enkelte redningsaktion vil også civile skibe i området bistå, idet alle skibe på havet i henhold til bl.a. internationale regler og lov om sikkerhed til søs er forpligtet til at hjælpe i forbindelse med en eventuel redningsaktion eller nødsituation på havet.

Havmiljøberedskabet

Rammerne for havmiljøberedskabet er reguleret i lov om beskyttelse af havmiljøet. Det er således fastlagt i loven, at forsvaret forestår bekæmpelse af olie- og kemikaliefurening på havet og de kystnære dele af søterritoriet. I praksis defineres ”de kystnære dele” som det havområde, der går ind til den såkaldte normalvandstandslinje.

Forsvarets opgaver inden for havmiljø omfatter overvågning af havet, bekæmpelse af forurening for så vidt angår olie og kemikaliefurening af havet - bortset fra forurening fra platforme mv., hvor bekæmpelse påhviler koncessionshaveren.

I tilfælde af forurening af havet, der stammer fra skibe, kan forsvaret udstede forbud og påbud, der har til formål at begrænse forurening eller risiko for forurening.

Forsvaret håndhæver bestemmelserne i havmiljøloven i form af overvågning, bevisindsamling, udstedelse af administrative bøder og politianmeldelse.

Det fremgår endvidere af lov om beskyttelse af havmiljøet, at det er den enkelte kommunalbestyrelse, som i tilfælde af olie- eller kemikalieforurening forestår rensning af kyststrækninger og bekæmpelse af forurening i havne. Kyststrækningen er i den henseende defineret som landsiden oven for normalvandstandslinjen, i praksis oven for den aktuelle vandlinje. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at udarbejde beredskabsplaner for løsning af disse opgaver

Havmiljøovelse. Foto: Hjemmeværnskommandoen.

Summary in English

The objective of the present annual Emergency Management Report by the Danish government is to provide an overall view of the most significant emergency management initiatives in Denmark made by a large number of sector responsible authorities.

The Danish government wants to ensure a robust and secure society. This requires a coordinated and efficient emergency management policy. In 2005, the government therefore formulated an emergency management policy containing eight major priorities in order to constantly develop and adapt the capabilities, structure and planning of the emergency management systems for today's threats and risks.

The government considers cooperation and a holistic approach among the parties of the emergency management system an important prerequisite for an efficient emergency management system. This is due to e.g. epidemics, terrorist attacks, severe weather conditions or a breakdown of the critical infrastructure, quickly having a negative impact on large parts of society.

Government focus on development and adaptation, cooperation and a holistic approach is reflected in the number of initiatives which have taken place within the emergency management area; also in the last year (from May 2009 to May 2010).

***Coordination of operational response** has e.g. been strengthened by issuing new response tactical guidelines and cooperation principles in case of terrorist attacks using chemical, biological, radiological, nuclear or highly explosive materials (CBRNE terrorist attacks).*

*Within **prevention**, the government has e.g. given priority to fire prevention campaign activities aimed at Danish schools, and has issued new rules for inflammable liquids. Furthermore, the operational regulations for hotels etc. and rules for storage of solid ammonium nitratecontaining products with high nitrogen content are being reviewed.*

*Compared to **emergency management planning and communication**, focus has been on crisis communication for the population, best practices in emergency management planning, experience with dimensioning plans of the municipalities for the municipal fire and rescue service as well as on emergency management within IT and telecommunications.*

***The response emergency services** have been strengthened by establishing two airmobile fire fighting teams that can be deployed in case of fire on board vessels at sea, and by establishing the so-called HAZMAT teams that may be deployed in case of incidents involving dangerous chemical and radioactive substances.*

*The government has developed **training and exercises** by encouraging the establishment of new emergency management education with elements from disaster and risk management. Furthermore, a so-called heavy Danish search and rescue team has been internationally certified, and in 2009 a major national crisis management exercise was held. Finally, the government has established an exercise forum to strengthen the exercise culture within the field of emergency management.*

Evaluation, analysis and knowledge building are given priority by e.g. the establishment of the Institute of Emergency Management Evaluation and the Information Centre for Climate Change Adaptation.

As regards to **international development and co-operation**, the government emphasizes preventive measures and the EU Chemical, Biological, Radiological and Nuclear (CBRN) area, and has also strengthened the Nordic cooperation under the auspices of the so-called Haga Declaration. Furthermore, the government has supported the establishment of emergency management systems in several countries in the Balkans and has entered into an emergency management cooperation agreement with the Faeroe Islands.

Within the **CBRN area**, the government has e.g. established a common CBRN institute, completed the establishment of a nuclear emergency management system in the Faeroe Islands, and also planned the establishment of a nuclear emergency system management system in Greenland.

Udgiver

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K
fmn@fmn.dk
fmn.dk

Fotografier

Forside

Beredskabsøvelse i Herning
Foto: Beredskabsstyrelsen

Bagside

Snerydning på Bornholm
Foto: Beredskabsstyrelsen

Grafisk design

Goodmorning Technology
gmtn.dk

Forsvarsministeriet

Holmens Kanal 42
1060 København K

Tlf.: 33 92 33 20
Fax: 33 32 06 55

fmn@fmn.dk
fmn.dk